

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA DLA NATURY I CZŁOWIEKA W ROKU 2009

PRZYRODA I EKOROZWÓJ NA WSI

NATURA POPLACA Edukacja i promocja w obszarach Natura 2000

W 2009 roku działania programu koncentrowały się na ostojach: Lasy Sobiborskie, Ostoja Nieliska, Zachodniowołyńska Dolina Bugu, Puszcza Solska, Lasy Janowskie, Dolina Łabuńki

W wiejskich szkołach sąsiadujących z tymi obszarami zrealizowano **30 warsztatów** z młodzieżą.

W głównych miejscowościach stanęło łącznie **14 tablic** wielkoformatowych z mapą, fotografiami i informacjami o danej ostoi.

Wydawnictwa

Dla każdego obszaru wydany został pakiet materiałów informacyjnych: postery (6x 400 szt), foldery (6x1000 egz) pocztówki (6x1000 egz) Wykonano także 5 rodzajów posterów dotyczących wybranych gatunków i siedlisk (muraw, lasy łęgowe, ptaki i motyle łąkowe, obuwik) 5 x 1500 egz. Ponadto wydano także 2 kalendarze w nakładzie 1000 egz każdy. Wykonanych zostało ponadto 3600 szt odblaskowych plaketek promocyjnych z nadrukiem natura2000.lubelskie.pl

Ochrona przyrody w rolnictwie

Odbyło się **20 spotkań informacyjnych** dla rolników na temat programów rolnośrodowiskowych z udziałem 262 osób

W czerwcu odbyła się **seria szkoleń przyrodniczych dla doradców rolnośrodowiskowych**. Łącznie 90 doradców (stanowiący większość spośród pracujących w województwie) podzielonych na cztery grupy odbyło trzydniowy cykl zajęć teoretycznych i terenowych.

Serwis internetowy natura2000.lubelskie.pl

Zbudowany został bogaty w informacje serwis internetowy poświęcony w całości Europejskiej Sieci Ekologicznej na terenie Lubelszczyzny. Znaleźć tam można m.in mapy, informacje o ostojach, chronionych gatunkach.

Wystawa NATURA2000/LUBELSKIE/PL

Dzięki współpracy wielu znakomitych fotografów (przede wszystkim członków Okręgu Podkarpacko-Roztoczańskiego Związku Polskich Fotografów Przyrody) mogliśmy wykonać piękną wizytówkę przyrodniczą Lubelszczyzny. Na 20 wielkoformatowych planszach (200 x 140 cm) oprócz ponad setki fotografii znalazły się informacje o obszarach Natura 2000, najrzadszych gatunkach, czynnej ochronie przyrody. W ostatnich tygodniach 2009 roku odbyły się dwie pierwsze prezentacje wystawy (Chełm, Zamość).

Wizyta studyjna w Dolinie Baryczy- dobre praktyki w ekorozwoju obszarów Natura

2000

13 reprezentantów organizacji pozarządowych, Lokalnych Grup Działania i urzędów gmin wzięło udział w czterodniowym wyjeździe studyjnym do województwa dolnośląskiego poświęconym poznaniu tamtejszych doświadczeń w zakresie kreowania i promocji produktów i usług lokalnych, turystyki przyrodniczej, wiosek tematycznych. (maj)

Wizyta studyjna na Łotwie – bałtyckie doświadczenia w ochronie przyrody na terenach rolniczych

W tym czterodniowym wyjeździe (we wrześniu) uczestniczyło 12 osób - pracowników instytucji ochrony przyrody i organizacji przyrodniczych. Poświęcony był głównie doświadczeniom we współpracy przyrodników z rolnikami, właścicielami lasów, wspieraniu rozwoju turystyki edukacyjnej w gospodarstwach zaangażowanych w ochronę przyrody.

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE

Światowy Dzień Sprawiedliwego Handlu.(maj)

Na Rynku Starego Miasta w Lublinie odbyła się akcja promocyjna, zachęcająca do wybierania produktów z certyfikatem Fair Trade połączona z degustacją i mini kiermaszem. W kawiarni "Akwarela" wprowadzono czasowo do oferty herbatę pochodzącą ze Sprawiedliwego Handlu. Do głównych miejskich i wojewódzkich urzędów skierowano apel o wprowadzenie produktów Sprawiedliwego Handlu do urzędowych zamówień. Bez odpowiedzi... Akcja zorganizowana wspólnie ze Stowarzyszeniem Homo Faber.

Akademia 3R

We wrześniu odbyło się jednodniowe szkolenie dla 18 nauczycieli z województwa lubelskiego,

W okresie październik–grudzień odbyło się 40 zajęć dla 18 klas szkół podstawowych i gimnazjalnych uczestniczących w projekcie. Nauczyciele samodzielnie przeprowadzili kilkadziesiąt godzin ćwiczeń aktywujących z podobnej tematyki ze swoimi klasami. Wzięło w nich udział w sumie 441 uczniów.

Działania w ramach projektu "Akademia 3R" koordynowanego przez Polską Zieloną Sieć którego celem jest zwiększenie świadomości młodzieży w zakresie zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów opakowaniowych.

NIE SMUĆ MISIE

Pod takim hasłem w grudniu odbył się warsztat dla dzieci ze świetlicy środowiskowej w Przestrzeni Działań Twórczych Tektura.

Działanie w ramach projektu Polskiej Zielonej Sieci „Kupuj odpowiedzialnie zabawki” na rzecz poprawy warunków pracy w przemyśle zabawkarskim.

DLA KLIMATU

W ramach działania "Szkoły dla Klimatu" w okresie wrzesień - listopad zrealizowano 30 dwugodzinnych warsztatów dla młodzieży gimnazjalnej i licealnej w 12 szkołach Lublina i regionu. Udział wzięło w nich w sumie 717 uczniów.

W lipcu ekipa Polskiej Zielonej Sieci odbyła promocyjny rejs po Wiśle pod hasłem „Ostatni dzwonek dla klimatu”. Jednym z przystanków był Kazimierz Dolny, gdzie Towarzystwo współorganizowało całodziennie wydarzenie edukacyjne na wiślany nabrzeżu. Odbyła się konferencja prasowa, konkursy z nagrodami, pokaz wystawy „Polacy dla Klimatu” i filmów, prezentacje technologii. Tego dnia ok. 30 rowerzystów skupionych wokół klubu Welocyped, Radia Lublin i inicjatywy „Wyszos” odbyli „proklimatyczny” rajd rowerowy z Lublina do Kazimierza.

9 grudnia odbyło się spotkanie informacyjne dla dziennikarzy z lokalnych mediów podczas którego zaprezentowano efekty działań edukacyjnych w regionie oraz omówiono prezentację poświęconą naszemu wpływowi na zmiany klimatu.

LUBLIN ROWEREM

- wsparcie działań Porozumienia Rowerowego

Porozumienie Rowerowe to nieformalne ciało skupiające grupę rowerzystów działających na rzecz poprawy warunków transportu rowerowego w Lublinie. TdNiCz współtworzy Porozumienie, a w 2009 było realizatorem projektu, w ramach którego prowadzone były działania Porozumienia.

MONITORING I KONSULTACJE INWESTYCJI DROGOWYCH

Przeprowadzono konsultacje i opracowano opinie dotyczące trzech projektów inwestycyjnych w zakresie infrastruktury rowerowej:

- „autostrady rowerowej” przebiegającej przez województwo lubelskie (Urząd Marszałkowski); planu wykonawczego 6,5 kilometrowego odcinka trasy rowerowej wzdłuż Trasy W-Z; - rozbudowy ul Poniatowskiego

Wnioski dotyczyły rozwiązań technicznych, w tym rodzajów nawierzchni.

Ponadto Porozumienie wystąpiło do Urzędu Miasta z inicjatywą instalacji bezpiecznych, ukształtnych stojaków rowerowych w centrum Lublina. Po serii spotkań, wizji lokalnych udało się doprowadzić do zainstalowania (przy asyście przedstawicieli Porozumienia) 36 bezpiecznych stojaków w wytypowanych miejscach.

Porozumienie zainicjowało i brało aktywny udział w pracach nad przyjęciem przez Urząd Miasta standardów rowerowych dla inwestycji drogowych. Uwagi rowerzystów zostały naniesione na dokument, a następnie przekonsultowane przez pozostałe wydziały Urzędu Miasta.

Porozumienie Rowerowe włączyło się w prace Lokalnej Grupy Wsparcia - działającej w ramach programu zrównoważonego rozwoju dla miejskich obszarów historycznych - w tym przypadku dla lubelskiego Starego Miasta.

SPOTKANIA

Zorganizowano 5 spotkań, zarówno dla środowiska rowerowego jak i dla urzędników

oraz dla dziennikarzy:

1) **spotkanie środowiska rowerowego w studio Radia Lublin** (maj) wzięło w nim udział ok 20 osób z 5 inicjatyw i organizacji rowerowych. Przedstawiono dotychczasowe działania na rzecz poprawy infrastruktury rowerowej Lublina i współpracy z Ratuszem, stworzono plan współpracy. Owoce tego spotkania były m.in wspólne wydarzenia podczas Nocy Kultury.

2) **Spotkanie środowiska rowerowego z Marcinem Hyłą** z Generalnej Dyrekcji Dróg i Autostrad i Sieci "Miasta dla rowerów" - 2 godzinna prezentacja dobrej praktyki rowerowej w Krakowie i Gdańsku, jak walczyć o większą przyjazność miasta dla rowerzystów. Integracja środowiska rowerzystów, wymiana kontaktów. Uczestniczyło w nim ok. 30 osób

3) Analogiczne spotkanie przedstawicieli Porozumienia Rowerowego oraz Marcina Hyły, w ramach działalności Lubelskiej Grupy Wsparcia, zorganizowano dla urzędników z "rowerowych" wydziałów w Urzędzie Miasta. Generalnie zignorowane przez urzędników.

4) **Spotkanie rowerzystów z Porozumienia, Marcina Hyły z sieci "Miasta dla rowerów" z prezydentem Adamem Wasilewskim, w Ratuszu.**(czerwiec) Podczas tego spotkania Prezydent oficjalnie deklaruje wolę przyjęcia standardów rowerowych (Standardów Projektowych) według wzoru miasta Słupsk po dostosowaniu ich do realiów lubelskich oraz na przeprowadzenie Audytu rowerowego, a także zgodę na stałe konsultacje inwestycji w infrastrukturę ze środowiskiem rowerzystów (załączek przyszłego Zespołu Zadaniowego ds. rowerów do którego zostaną zaproszeni przedstawiciele inicjatyw rowerowych Lublina). Po spotkaniu na schodach ratusza odbyła się konferencja prasowa.

5) **Konferencja prasowa/promocja rowerowego wydania kwartalnika „Oikos”** W spotkaniu które odbyło się w Ratuszu, wzięli udział przedstawiciele Porozumienia, Wydziału Inwestycji oraz Dróg i Mostów oraz przedstawiciele lokalnych mediów.

WYDAWNICTWA:

- **Rowerowy numer kwartalnika „Oikos”**

- **folder promocyjny "Rowery dla Miasta - Miasto dla Rowerów":** propozycje, oczekiwania i szanse, jakie daje inwestycja w rower jako środek transportu (2000 egzemplarzy

- naklejki promujące portal LublinRowerem.pl (500szt., 2 wzory) oraz kampanię „Pokój na drodze” (151 szt.),

- koszulki „Pokój na drodze”, 40 sztuk,

- plakat "LublinRowerem.pl", 1000 egz.

WYDARZENIA:

Przeprowadzono zbiórkę podpisów pod petycją na rzecz zmian w ustawie Prawo o Ruchu Drogowym Podczas obchodów Europejskiego Dnia bez Samochodu oraz rowerowej Masy Krytycznej zebrano ok. 100 podpisów, (akcja ogólnopolska w ramach sieci "Miasta dla rowerów").

Rowerowa Noc Kultury, organizowana przez Porozumienie wspólnie z nową inicjatywą - Stowarzyszeniem "Rowerowy Lublin". Porozumienie Rowerowe przeprowadziło przejazd rowerowy - **"Rowerzyści łaskoczą człowieka"**, w ramach obchodów Nocy Kultury (plakat), udział wzięło ok. 90 osób. Przejazd stał się jednym z najbardziej

rozpoznawalnych wydarzeń mających miejsce w ramach Nocy Kultury.

Obchody **Europejskiego Dnia Bez Samochodu** - przejazd rowerzystów "**Tour de Lublin**", promujący bezpieczną miejską komunikację rowerową, ok. 100 uczestników.

TdNiCz i Porozumienie wzięły udział w festynie w ramach obchodów Europejskiego Dnia bez Samochodu, (przy ul. Filaretów, "Globus"), organizowanym przez Wydział Ochrony Środowiska UM Lublin. Przeprowadzono konkurs z nagrodami.

Przeprowadzenie kampanii "**Pokój na drodze**" - na rzecz uspokojenia i większego zaufania wszystkich użytkowników ruchu. W ramach kampanii powstały koszulki oraz naklejki na samochód ze znakiem "Pokój na drodze (autorstwa Jarosława Koziary)

PORTAL LUBLINROWEREM.PL:

Zbudowany został portal społecznościowy lubelskich rowerzystów dostępny pod adresem www.LublinRowerem.pl, administrowany przez Porozumienie Rowerowe. Na portalu stworzono rowerową wikipedię - bazę informacji do wykorzystania dla środowiska rowerowego. Portal jest wykorzystywany jako źródło wiedzy i informacji przed urzędników oraz środowisko rowerowe, w tym serwisy internetowe. Zarejestrowało się na nim 112 użytkowników.

INFORMACJA EKOLOGICZNA

Ośrodek Informacji Ekologicznej

Czynny był 30 godzin tygodniowo. Udzielił **306 konsultacji** osobistych, telefonicznych, e-mailowych dla dziennikarzy, organizacji, instytucji, urzędów, studentów, szkół itp. Dotyczyły one spraw interwencyjnych, poszukiwania informacji, wydawnictw, wsparcia technicznego, poszukiwania partnerów, i wielu innych tematów.

Lubelski Serwis Ekologiczny www.ekolublin.pl

Odnosił ok. **1,9 mln odsłon** (155 tys unikalnych wizyt). Umieszczono w nim ponad **2 tys. informacji**.

Lubelska Nagroda Ekologiczna „Suseł”

W lutym i marcu zorganizowana została V edycja nagrody (Suseł 2008) Wpłynęło 9 nominacji. Kapituła złożona z przedstawicieli działających w regionie organizacji ekologicznych przyznała statuetkę dla Biura Zieleni Miejskiej w Puławach.

Kwartalnik „OIKOS. Ekologia i Współdziałanie”.

Wydano 3 numery w nakładzie 1000 egzemplarzy. Nowe i archiwalne numery dostępne są w internecie pod adresem www.ekolublin.pl/oikos.

DZIEDZICTWO KULTUROWE WSI

PROGRAM „CMENTARZE POGRANICZA”

Obóz wolontariacki „Laboratorium pamięci” w Kryłowie nad Bugiem (sierpień)

14-dniowy workcamp z udziałem uczestników z Polski, Niemiec i Ukrainy, którzy uporządkowali skrajnie zaniedbany cmentarz prawosławny w Małkowie-Kolonii koło Hrubieszowa oraz wyremontowali ok 70 zdewastowanych zabytkowych nagrobków w Małkowie i Prehoryłem

W trakcie obozu odbyło się otwarte spotkanie historyczne nt. akcji burzenia cerkwi w 1938 oraz wielokulturowej społeczności okolic Kryłowa przed II wojną światową. Z inicjatywy organizatorów w miejscu po zburzonej kryłowskiej cerkwi odbyło się pierwsze od 60 lat nabożeństwo. Wzięli w nim udział liczni mieszkańcy Kryłowa. Uczestnicy obozu odwiedzając miejsca po nieistniejących cerkwiach, nagrywając wywiady ze świadkami tamtych wydarzeń, zgromadzili materiał do filmu dokumentalnego, wyprodukowanego w następnych miesiącach dzięki pomocy Kinoteatru Projekt **Film "Kopuły niepamięci. Śladami nieistniejących cerkwi"** miał przedpremierowy pokaz 11 grudnia podczas festiwalu „Mikołajki Folkowe”. W pokazie i spotkaniu wzięło udział ok 60 osób.

W październiku i listopadzie prace remontowe w Małkowie i Prehoryłem były kontynuowane z udziałem grupy wolontariuszy z Lublina.

Dla 7 cmentarzy prawosławnych w okolicach Hrubieszowa (w Małkowie, Kosmowie, Szychowicach, Prehoryłem, Gołębiu, Czumowie i Gródku) opracowano i wykonano tablice informacyjne opisujące historię i walory zabytkowe tych miejsc.

Konferencje, wystawy

Wystawa „Cmentarze pogranicza” prezentowana była m.in w Szczebrzeszynie, Dołhobyczowie, a także podczas konferencji naukowej w Białej Podlaskiej, na której przedstawiciele Towarzystwa zaprezentowali efekty, wnioski i postulaty programu „Cmentarze pogranicza”

Rozbudowywany był serwis cmentarzepogranicza.pl.

MUZYKA

Program SCENA/studio IN CRUDO

W listopadzie w Teatrze Andersena w Lublinie odbyła się piąta edycja koncertu **„Pieśni Bagien”** – imprezy poświęconej muzyce tradycyjnej polskiego, ukraińskiego oraz białoruskiego Polesia. Wystąpił zespół Zespół Śpiewaczy „Zawica” (Rozdzielowicze – Białoruś) kapela ze wsi Boguszawa (Białoruś) Po koncercie odbyło się taneczne after party z udziałem muzykantów z Boguszawy oraz Kapeli Braci Dziobaków. W sumie w imprezie wzięło udział ok 200 osób

Ponadto ściśle współpracowaliśmy przy organizacji imprez „Po-grajka Po-Wiśle” z udziałem Kapeli Powiślackiej pod wodzą skrzypka Stefana Nowaczka (czerwiec - „Pieprz i wanilia”) oraz „Moment Obrotowy- Moment Oberkowy”, z udziałem skrzypka Bronisława Bidy z Roztocza oraz zespołu Janusz Prusinowski Trio (3 lipca- Przestrzeń Działań Twórczych „Tektura”)

INNE:

W drugiej połowie marca na lubelskim dworcu PKP prezentowana była wystawa „Najlepsze projekty” prezentująca finansowane ze środków unijnych przedsięwzięcia wyłonione w ramach ogólnopolskiego konkursu.

4 czerwca odbyło się w Lublinie **seminarium „Nowe Szanse - fundusze unijne na ochronę przyrody i zrównoważony rozwój lokalny”** z udziałem ok 40 osób z samorządów, instytucji ochrony przyrody, organizacji. Przedstawiono przykłady projektów z tych dziedzin zrealizowanych w ostatnich latach w regionie oraz nowe możliwości pozyskiwania funduszy unijnych.

Rok w liczbach:

- 87 warsztatów w szkołach (170h) – dla 2300 uczniów
 - 2 wizyty studyjne – 27 uczestników
- 3 miejskie przejazdy rowerowe – ok 200 uczestników
 - 6 dni warsztatów/szkoleń z udziałem 118 osób
 - 1 nabożeństwo
- 33 spotkań edukacyjnych, projekcji, prezentacji; koncertów z udziałem ok 740 osób
 - 21 tablic informacyjnych w terenie
- 32 rodzaje wydawnictw papierowych w nakładzie łącznym ok 33 tys. egz. ;
 - 70 wyremontowanych zabytkowych nagrobków;
 - 306 konsultacji Ośrodka Informacji Ekologicznej;
- 6 budowanych i aktualizowanych serwisów internetowych;
 - 6 prezentacji wystaw
 - 1 film dokumentalny